

УДК 616.5+616--002.5](091)

С. П. Трефаненко
О. І. Денисенко
А. П. Анінко

Буковинська державна медична академія, м. Чернівці

СТОРИНКИ ІСТОРІЇ КАФЕДРИ ШКІРНО-ВЕНЕРИЧНИХ ХВОРОБ І ТУБЕРКУЛЬОЗУ

Ключові слова: історія, кафедра шкірно-венеричних хвороб і туберкульозу, педагогічний процес, наукові досягнення.

Резюме. Висвітлена історія становлення та розвитку кафедри шкірно-венеричних хвороб і туберкульозу. Представлені основні наукові та педагогічні досягнення колективу кафедри за період її існування.

Кафедра шкірних та венеричних хвороб Буковинської державної медичної академії (в 1944–1997 рр. – Чернівецький медичний інститут) була організована й укомплектована кадрами на початку квітня 1945 року. Першим завідувачем кафедри був доцент М. Г. Безюк, який народився в 1896 році в м. Гродно. З 1917 по 1922 роки навчався в Харківському медичному інституті, після закінчення якого працював на посаді асистента кафедри патологічної анатомії цього ж ВНЗ, а з 1925 р. – лікарем-дерматовенерологом міського шкірно-венерологічного диспансеру. У 1939 році М. Г. Безюк захистив дисертацію на ступінь кандидата медичних наук на тему «О лечебном знании впушения в дерматологии». З 1941 по 1945 роки М. Г. Безюк завідував дерматологічним відділенням Українського рентгенологічного інституту. Перебуваючи на посаді завідувача кафедри шкірних та венеричних хвороб ЧМІ доцент М. Г. Безюк велику увагу приділяв підбору кадрів, педагогічному процесу та лікувальній роботі. Під його керівництвом у 1946 р. співробітниками кафедри було проведено ряд венекспедицій у віддалені населені пункти Чернівецької області з метою активного виявлення хворих на венеричні захворювання. Результати тотального обстеження населення краю лягли в основу оздоровчих та протиепідемічних заходів по боротьбі з венеричними захворюваннями на Буковині.

З 1947 по 1956 рік кафедру очолював професор З. Н. Гржебін — визначний вчений — дерматовенеролог, досвідчений педагог, чудовий клініцист, який вважається засновником дерматовенерологічної школи на Буковині. З. Н. Гржебін народився в 1891 році в м. Саратові. З 1912 по 1916 роки навчався на медичному факультеті Казанського університету, по закінченні якого працював лікарем амбулаторії в м. Ростові-на-Дону, а з 1923 року — лікарем-

ординатором клініки дерматології в м. Астрахані. У 1923 році З. Н. Гржебін захистив дисертацію на ступінь доктора медицини, після чого працював завідувачем кафедри дерматології Московського університету, а з 1930 року — професором кафедри дерматології Ростовського медичного інституту.

За час завідування кафедрою дерматології Чернівецького державного медичного інституту проф. З. Н. Гржебін значну увагу приділяв навчальному процесу, розширенню навчально-матеріальної бази, підготовці молодих спеціалістів. На кафедрі почав працювати студентський гурток, навчалися клінічні ординатори. Під його керівництвом співробітники кафедри розробляли наукові проблеми, які мали важливе значення для практичної охорони здоров'я: вивчення етіопатогенезу, особливостей клініки й перебігу, розробці методів діагностики й лікування сифілісу та грибкових захворювань шкіри. До наукової роботи кафедри залучались практичні лікарі, клінічні ординатори і студенти-гуртківці.

У цей період співробітниками кафедри проведена значна лікувально-консультативна допомога практичній охороні здоров'я, особливо з виявлення та лікування хворих на туберкульоз шкіри, сифіліс, дерматомікози. Значну увагу проф. З. Н. Гржебін приділяв підвищенню кваліфікації практичних лікарів шляхом проведення засідань обласного наукового товариства дерматовенерологів, декадників, семінарів, курсів підвищення кваліфікації без відриву від виробництва. Проф. З. Н. Гржебін — автор 140 наукових робіт, серед яких монографії, присвячені гістопатології шкіри, піодермітам, ураженню шкіри внаслідок дії бойових отруйних речовин, лабораторній діагностиці нейросифілісу. Під керівництвом проф. З. Н. Гржебіна виконали та захистили кандидатські дисертації М. Н. Бухарович, Ю. С. Касько, О. В. Пацаренюк, Г. А. Троян.

З 1957 по 1984 рік кафедрою завідував професор Ю. С. Касько, який вніс значний вклад у розвиток дерматовенерологічної науки на Буковині. Ю. С. Касько народився в 1914 році в с. Суслівка Мамонтовського району Алтайського краю. У 1934 році закінчив Вінницький медичний технікум, а в 1941 році — Вінницький медичний інститут. Під час Великої Вітчизняної війни брав участь у бойових діях у складі діючих військ, а також у партизанському загоні. Після закінчення війни навчався в клінічній ординатурі на кафедрі шкірних та венеричних хвороб Чернівецького медичного інституту. З 1948 року працював старшим лаборантом цієї ж кафедри, з 1950 року — асистентом кафедри. У 1954 році захистив дисертацію на вчену ступінь кандидата медичних наук на тему «Лікування туберкульозу шкіри вітаміном Д₂», а в 1964 році — докторську дисертацію на тему «Питання патогенезу, клініки і лікування туберкульозу лімфатичної системи ший та вторинної скрофулодерми». У 1965 році Ю. С. Касько було присвоєно звання професора. Проф. Ю. С. Касько є автором 76 наукових праць, з яких — 1 монографія.

Під час завідування кафедрою проф. Ю. С. Касько велику увагу приділяв навчальній роботі, забезпеченню кафедри наочним обладнанням, підготовці навчально-методичних матеріалів. Науково-дослідна робота кафедри в цей період була присвячена актуальним питанням територіальної дерматогічної патології: туберкульозу шкіри та лімфатичних вузлів, грибковим захворюванням шкіри, екземі, а також апробації нових лікарських засобів (етонію та декаметоксину) в дерматологічній практиці. Вперше був впроваджений безкурсовий метод лікування хворих на сифіліс, впроваджувалися нові схеми лікування цієї інфекції. Значну увагу проф. Касько Ю. С. приділяв вихованню наукових кадрів. Під час його завідування було виконано 2 докторські (М.Н. Бухарович, Ю.С. Касько) та 5 кандидатських дисертацій (Є.Г. Бальбарер, С. П. Трефаненко, Л.М. Трутяк, І.І. Полянський, О.М. Книговський). На кафедрі було впроваджено 5 раціоналізаторських пропозицій, підготовлено 6 методичних листів і 2 монографії, 4 посібники для практичних лікарів та студентів. Під керівництвом проф. Касько Ю. С. співробітниками кафедри було впроваджено 56 нових методів діагностики та лікування дерматозів та венеричних захворювань. У зв'язку з виходом на пенсію в 1984 році проф. Касько Ю. С. склав з себе обов'язки завідувача кафедри, од-

нак до останнього дня свого життя (проф. Касько Ю. С. помер 17.12.1995 року) він не поривав зв'язків із своїми учнями — співробітниками кафедри та лікарями клініки.

З серпня по грудень 1984 року кафедрою очолював доцент І.І. Полянський, який народився в 1937 році, в 1963 році закінчив Чернівецький медичний інститут, після чого був призначений старшим лаборантом кафедри шкірних та венеричних хвороб, а потім — асистентом цієї ж кафедри. У 1971 році захистив кандидатську дисертацію на тему «Особливості червоного вовчачу на Буковині». Доц. І.І. Полянський є автором 32 наукових публікацій. На посаді завідувача кафедри доц. І.І. Полянський приділяв увагу педагогічному процесу, лікувальній та науковій роботі, продовжуючи традиції свого вчителя — професора Ю. С. Касько.

У вересні 1985 року завідувачем кафедри була призначена доктор медичних наук А. М. Бухарович, яка народилась в 1945 році в селі Стара Синжерея (Молдова). У 1968 році А. М. Бухарович закінчила Донецький медичний інститут, працювала лікарем-дерматовенерологом обласного шкірно-венерологічного диспансеру і за сумісництвом — викладачем медичного училища. У 1970 році А. М. Бухарович захистила кандидатську дисертацію на тему: «Матеріали комплексного функціонального дослідження шкірного аналізатора у хворих на псоріаз». З 1977 року А. М. Бухарович — асистент кафедри шкірних та венеричних хвороб Полтавського медичного стоматологічного інституту. У 1984 році захистила докторську дисертацію: «Комплексна терапія хронічної піодермії в світлі нових даних про патогенетичну роль порушень вуглеводного обміну, вмісту гормонів у сироватці крові та особливостей мікрофлори». Проф. Бухарович А. М. є автором 272 наукових праць, 2 монографій та 2 навчальних посібників.

У період завідування кафедрою (1985-1995 рр.) проф. А. М. Бухарович значну увагу приділяла удосконаленню педагогічного процесу, покращанню навчально-методичного забезпечення, підготовці лікарів-інтернів. Велика увага була приділена лікувально-консультативній роботі, підвищенню професійної майстерності практичних лікарів. Під керівництвом проф. А. М. Бухарович проводилася активна науково-дослідна робота з вивчення нових методів лікування сифілісу, дослідженню етіопатогенезу, клініки, діагностики й лікування алергодерматозів, екозалежної патології, хвороб волосся в дітей. Під час роботи проф.

А. М. Бухарович співробітниками кафедри видано 3 методичних листи, 1 рацпропозиція.

З 1996 по 2001 рік кафедрою завідував професор М. О. Дудченко. Він народився в 1942 році в м. Білопілья Сумської області в робітничій сім'ї. У 1971 році закінчив Харківський медичний інститут. Працював дерматологом у Полтавському ОШВД, далі в Полтавському облздороввідділі, а також начмедом першої міської клінічної лікарні. З 1978 року — аспірант Харківського медичного інституту. У 1983 році захистив кандидатську дисертацію на тему: «Стан шкіри, частота та особливості перебігу дерматозів у хворих на тиреотоксикоз». З 1984 року — асистент кафедри дерматовенерології Полтавського медичного стоматологічного інституту, з 1989 року — доцент цієї ж кафедри. У 1992 році захистив дисертацію на ступінь доктора медичних наук на тему: «Особливості перебігу дерматозів та їх лікування в хворих на цукровий діабет». В 1994 році М. О. Дудченко отримав звання професора. Проф. М. О. Дудченко є автором 170 наукових праць.

Під час перебування проф. М. О. Дудченко на посаді завідувача кафедри співробітники кафедри вдосконалювали навчально-методичну роботу, проводили наукову роботу з вивчення особливостей перебігу сифілісу в жителів Буковини та оптимізації їх лікування, надавали лікувальну та консультативну допомогу практичній охороні здоров'я. За цей період на кафедрі захищено 2 кандидатські дисертації: О.І. Денисенко та М. Ю. Гаєвська (науковий керівник — проф. В. Г. Коляденко).

З 2001 року кафедрою завідує доцент, кандидат медичних наук О.І. Денисенко. О.І. Денисенко, 1961 р. н., у 1983 році закінчила Чернівецький державний медичний інститут, з 1985 до 1991 року працювала практичним лікарем — дерматовенерологом в Чернівецькому обласному шкірно-венерологічному диспансері. У вересні 1991 року О.І. Денисенко прийнята на роботу асистентом курсу дерматовенерології Чернівецького державного медичного інституту. У 1998 році захистила кандидатську дисертацію на тему «Комплексне лікування хворих на мікробну екзему з використанням комбінованої лазерної терапії» (науковий керівник — проф. В. Г. Коляденко), у жовтні 2001 року присвоєно вчене звання «доцент».

В останні роки співробітниками кафедри шкірно-венеричних хвороб підготовлено нові робочі навчальні програми та навчальні плани, створено методичні матеріали з нових дисциплін, які викладаються на кафедрі, поновлено

лекційний курс з шкірних та венеричних хвороб для студентів та лікарів-інтернів, а також їх наочне забезпечення. Співробітники кафедри беруть участь у створенні банку тестових завдань для ліцензійного іспиту «Крок 2» і «Крок 3», працюють над створенням навчально-методичних паочностей. Кафедра постійно підтримує плідну співпрацю з ведучими науковими установами країни, є співвиконавцем комплексної НДР Інституту дерматології та венерології АМН України. Співробітники кафедри приймають активну участь у проведенні наукових фахових конференцій, виступають на них з доповідями. Значна увага приділяється лікувально-консультативній роботі, розробці та впровадженню у клінічну практику нових засобів і методів лікування дерматозів та венеричних хвороб. За останні 3 роки на кафедрі підготовлено та видано 5 інформаційних листів та 5 патентів. Всього співробітниками кафедри підготовлено та видано 1086 наукових праць, з них — 5 монографій; зроблено 214 доповідей на наукових фахових конференціях, з'їздах, симпозіумах. За період існування кафедри виконано та захищено 2 докторські (Ю. С. Касько, 1964; М. Н. Бухарович, 1964) та 10 кандидатських дисертацій: (М. Н. Бухарович, 1952; Троян Г. А., 1953; Ю. С. Касько, 1954; О. В. Пачаренюк, 1961; С. П. Трефаненко, 1969; Л. М. Трутяк, 1970; І.І. Полянський, 1971; О. М. Книговський, 1984; О.І. Денисенко, 1998; М. Ю. Гаєвська, 2001). На даний момент на кафедрі виконуються 1 докторська (доц. О.І. Денисенко) та 3 кандидатські дисертації (Г. В. Іринчин, А. В. Приймак, Ю. В. Дорошенко). На кафедрі навчалися 22 клінічних ординатори. На сьогодні на кафедрі працюють доценти О.І. Денисенко, М. П. Перепічка, асистенти С. П. Трефаненко, М. Ю. Гаєвська, Г. В. Іринчин, А. В. Приймак, Ю. В. Дорошенко, викладач-стажист Н. Б. Бродовська, старший лаборант О. О. Жук, лаборант Н. В. Кушнірук.

Курс вивчення туберкульозу був організований в 1944 році на базі кафедри факультетської терапії ЧМІ. Першим завідувачем курсу був доцент Б. П. Александровський, який започаткував навчально-методичну роботу на курсі та матеріально-наочне забезпечення навчального процесу. Водночас, доцент Б. П. Александровський та співробітники курсу виконували наукову роботу з проблеми діагностики та диференційної діагностики різних форм туберкульозу легень.

З 1947 по 1960 рік завідувачем курсу туберкульозу була доцент С. С. Ендер, під керівни-

цтвом якої співробітники курсу продовжували удосконалення навчально-методичного процесу, значну увагу приділяли лікувально-консультативній та науковій роботі, зокрема з вивчення ефективності застосування гормонів щитоподібної залози в хворих з торпідноперебігаючими формами туберкульозу легень.

У 1960 році завідувачем курсу туберкульозу була призначена доцент Л. С. Ключкова, яка в 1967 році захистила докторську дисертацію, присвячену вивченню функції нирок у хворих на різні форми легеневого туберкульозу в процесі антибактеріальної туберкулостатичної терапії. Професор Л. С. Ключкова вважається фундатором фтизіатричної школи на Буковині. Під її керівництвом був вибраний раціональний напрямок наукової тематики кафедри — вивчення обмінних процесів у хворих на туберкульоз за умов застосування антибактеріальної терапії. Це наукове спрямування знайшло своє продовження у дисертаційних роботах її учнів. Під керівництвом проф. Ключкової Л. С. було захищено 6 кандидатських дисертацій. В. О. Степаненко захистила кандидатську дисертацію, в якій відображені результати вивчення функціонального стану нирок у хворих на туберкульоз легень під впливом лікування етіонамідом, піразинамідом та етоксидом. Практичний лікар Д. С. Сирота досліджував діяльність нирок у хворих на туберкульоз легень до і після радикальних операцій на легенях. Тема кандидатської дисертації Б.І. Квасницького була присвячена функціональному стану нирок при застосуванні комплексної хіміотерапії, яка включала новий на той час туберкулостатик — етамбутол, а кандидатська дисертація В. С. Самараша — функції нирок у хворих на туберкульоз легень при розвитку побічних дій внаслідок застосування протитуберкульозних препаратів. Дисертаційна робота А. П. Аніпко була присвячена функції щитоподібної залози і зовнішнього дихання у хворих на туберкульоз органів дихання. Метою дисертаційної роботи аспіранта В. П. Шаповалова було підвищення ефективності хіміотерапії хворих на легеневої туберкульоз за допомогою застосування внутрішньобронхіальних інстиляцій ріфампіцином.

У 1969 році на базі курсу туберкульозу була створена самостійна кафедра туберкульозу, яку до 1984 року очолювала професор Л. С. Ключкова. Під керівництвом проф. Ключкової Л. С. була проведена значна робота по удосконален-

ню навчального процесу, підвищенню педагогічної майстерності викладачів. Велика увага приділялася лікувально-консультативній допомозі практичній охороні здоров'я, санітарно-просвітній роботі, спрямованій на боротьбу з туберкульозом у Чернівецькій області. Значна увага в цей час була приділена підвищенню професійної кваліфікації практичних лікарів, з яких 12 — пройшли навчання в клінічній ординатурі.

Впродовж 1984 — 1988 років кафедрою завідувала д. мед. н. професор Г. Я. Бутенко. Під керівництвом проф. Г. Ю. Бутенко співробітники кафедри приділяли значну увагу педагогічному процесу, лікувальній роботі. Наукова робота в цей період була спрямована на вивчення патогенезу туберкульозної інфекції та розробку способів профілактики прогресування туберкульозу й неспецифічних захворювань легень в осіб з залишковими туберкульозними змінами.

З 1988 по 1995 рік завідувачем кафедри був доцент, к. мед. н. А. П. Аніпко. Співробітники кафедри продовжували роботу з удосконалення педагогічної роботи, здійснювали виїзди в райони області для надання лікувально-консультативної допомоги районним фтизіатрам, проводили наукову роботу по оптимізації лікування хворих на туберкульоз.

Наукові розробки співробітників курсу туберкульозу мають велике значення для практичної охорони здоров'я, сприяють підвищенню ефективності хіміотерапії легеневого туберкульозу. Сюди слід віднести способи запобігання побічним реакціям на антибактеріальні препарати, метод застосування внутрішньотканинного електрофорезу в хворих на туберкульоз легень, спосіб розведення ріфампіцину на гемодезі для внутрішньобронхіальних інстиляцій та інші.

Внаслідок реорганізації з 1995 року кафедра туберкульозу стала курсом (зав. В. П. Шаповалов) при кафедрі шкірно-венеричних хвороб та туберкульозу. За час існування курсу туберкульозу захищено 1 докторську (Л. С. Ключкова, 1967) та 7 кандидатських дисертацій (А. П. Аніпко, 1966; В. О. Степаненко, 1972; Д. С. Сирота, 1975; Б.І. Квасницький, 1979; В. С. Самараша, 1984; В. П. Шаповалов, 1986; В.І. Сливка, 2002). Нині на курсі фтизіатрії виконується 1 докторська (В. П. Шаповалов) та 1 кандидатська (М. М. Кузьмін) дисертації.

СТРАНИЦЫ ИСТОРИИ КАФЕДРЫ КОЖНО-ВЕНЕРИЧЕСКИХ БОЛЕЗНЕЙ И ТУБЕРКУЛЕЗА

С. Ф. Трефаненко, О. И. Денисенко, А. П. Анипко

Резюме. Освещена история кафедры кожно-венерических болезней и туберкулеза. Представлены основные научные и педагогические достижения коллектива кафедры за период её существования.

Ключевые слова: история, кафедра кожно-венерических болезней и туберкулеза, педагогический процесс, научные достижения.

THE HISTORY OF THE DEPARTMENT OF DERMATOVENEREOLOGY AND TUBERCULOSIS

S. F. Trefanenko, O. I. Denysenko, A. P. Anypko

Abstract. The paper deals with the history and formation of the department of dermatovenereology and tuberculosis. The main scientific and educational achievements of the department over the years of its existence are presented.

Key words: history, department of dermatovenereology and tuberculosis, educational process, scientific achievements.

Bukovinian State Medical Academy (Chernivtsi)

Clin. and experim. pathol. – 2004. – Vol. 3, №4. – P. 131–135.

Надійшла до редакції 20.11.2004
